

Teismo praktikos rinkinys

Byla C-488/19

JR

(*High Court* (Airija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

2021 m. kovo 17 d. Teisingumo Teismo (pirmoji kolegija) sprendimas

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Europos arešto orderis – Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR – Taikymo sritis – 8 straipsnio 1 dalies c punktas – Sąvoka „vykdytinas teismo sprendimas“ – Nusikalstama veika, dėl kurios trečiosios valstybės teismas priėmė apkaltinamąjį nuosprendį – Norvegijos Karalystė – Nuosprendis, kurį išduodančioji valstybė pripažino ir įvykdė pagal dvišalį susitarimą – 4 straipsnio 7 punkto b papunktis – Europos arešto orderio neprivalomo nevykdymo pagrindai – Nusikalstamos veikos ekstrateritorinis pobūdis“

1. *Prejudiciniai klausimai – Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra – Pagreitinta prejudicinio sprendimo priėmimo procedūra – Sąlygos – Pagreitintą procedūrą pagrindžiančios aplinkybės – Būtinybė Teisingumo Teismui pateikti pakankamai informacijos dėl minėtų aplinkybių – Nepateikimas – Šių procedūrų netaikymas (Teisingumo Teismo statuto 23a straipsnis; Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalis ir 107 straipsnis)*

(žr. 38–40 punktus)

2. *Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Pagrindų sprendimas dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos – Europos arešto orderio turinys ir forma – Teismo sprendimo sąvoka – Trečiosios valstybės teismo priimtas apkaltinamasis nuosprendis – Neįtraukimas – Šio nuosprendžio išduodančioje valstybėje pripažinimo ir vykdymo aktai pagal dvišalį susitarimą – Įtraukimas – Sąlygos – Bent keturių mėnesių laisvės atėmimo bausmės skyrimas – Pareiga numatyti minėto apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo sąlygų teisminę kontrolę (Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584, iš dalies pakeisto Pamatiniu sprendimu 2009/299, 1 straipsnio 1 dalis, 2 straipsnio 1 dalis ir 8 straipsnio 1 dalies c punktas)*

(žr. 46–52, 55–58, 61 punktus ir rezoliucinės dalies 1 punktą)

3. *Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Pagrindų sprendimas dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos – Europos arešto orderio neprivalomo nevykdymo pagrindai – Nusikalstama veika, įvykdyta už išduodančiosios valstybės teritorijos ribų – Sąvoka – Trečiosios valstybės teritorijoje įvykdyta nusikalstama*

veika, dėl kurios toje valstybėje buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis – Europos arešto orderis, grindžiamas išduodančiosios valstybės teismo sprendimu, kuriuo leidžiama pripažinti ir vykdyti minėtą apkaltinamąjį nuosprendį – Atsižvelgimas į trečiosios valstybės baudžiamąją jurisdikciją, siekiant nustatyti nusikalstamos veikos ekstrateritorinį pobūdį (Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584, iš dalies pakeisto Pamatiniu sprendimu 2009/299, 4 straipsnio 7 punkto b papunktis)

(žr. 66, 68, 69, 73, 74, 76, 78–80 punktus, rezoliucinės dalies 2 punktą)

4. *Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Pagrindų sprendimas dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos – Dalykas – Ekstradicijos tarp valstybių narių sistemos pakeitimas perdavimo tarp teisminių institucijų sistema (Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584, iš dalies pakeistas Pamatiniu sprendimu 2009/299)*

(žr. 70 ir 71 punktus)

Santrauka

2014 m. Lietuvos pilietis JR Norvegijoje buvo nuteistas ir jam skirta laisvės atėmimo bausmė. Pagal dvišalį Norvegijos ir Lietuvos susitarimą¹ šis nuosprendis Lietuvoje buvo pripažintas ir paskelbtas vykdytinu, o JR buvo perduotas siekiant įvykdyti likusią jo bausmės dalį. 2016 m. lapkričio mėn. jam buvo pritaikyta lygtinio paleidimo priemonė, tačiau vėliau ji atšaukta ir nurodyta įvykdyti likusią jo bausmės dalį. Kadangi JR pabėgo į Airiją, Lietuvos valdžios institucijos dėl jo išdavė Europos arešto orderį (toliau – EAO). 2019 m. sausio mėn. JR buvo sulaikytas Airijoje.

High Court (Aukštasis teismas, Airija) JR ginčijo jo perdavimą Lietuvos valdžios institucijoms, remdamasis, pirma, tuo, kad tik Norvegija galėjo prašyti jo ekstradicijos, ir, antra, motyvu dėl EAO neprivalomo nevykdymo pagrindo, susijusio su ekstrateritoriniu nusikalstamos veikos pobūdžiu². Jo nuomone, kadangi nusikalstama veika padaryta kitoje valstybėje (Norvegijoje) nei EAO išdavusioje valstybėje, Airija turėjo atsisakyti vykdyti orderį.

Šiomis aplinkybėmis *High Court* (Aukštasis teismas) kreipėsi į Teisingumo Teismą. Jam kilo klausimas dėl galimybės išduoti EAO siekiant įvykdyti trečiosios valstybės teismo skirtą bausmę, kuri pagal dvišalį susitarimą buvo pripažinta ir iš dalies įvykdyta išduodančiojoje valstybėje narėje. Jeigu į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas norėjo išsiaiškinti dėl kvalifikavimo kaip „ekstrateritorinės nusikalstamos veikos“, siekiant nustatyti, ar šioje byloje taikytinas atitinkamas neprivalomo nevykdymo pagrindas.

¹ 2011 m. balandžio 5 d. Lietuvos Respublikos ir Norvegijos Karalystės pasirašytas dvišalis susitarimas dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose, kuriais paskirtos laisvės atėmimo bausmės ar su laisvės atėmimu susijusios priemonės, pripažinimo ir vykdymo.

² Šis motyvas numatytas 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34), iš dalies pakeisto 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR (OL L 81, 2009, p. 24) (toliau – Pagrindų sprendimas dėl EAO) 4 straipsnio 7 punkto b papunktyje.

Teisingumo Teismo vertinimas

Pirma, Teisingumo Teismas priminė, kad EAO turi būti grindžiamas nacionalinio teismo sprendimu, t. y. kitu sprendimu nei sprendimu išduoti EAO. Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad trečiosios valstybės teismo priimtas apkaltinamasis nuosprendis, kuriuo skiriama laisvės atėmimo bausmė, savaime negali būti EAO pagrindas. Tačiau Teisingumo Teismas konstatavo, kad EAO gali būti grindžiamas išduodančiosios valstybės narės teismo aktu, kuriuo pripažįstamas toks nuosprendis ir jis tampa vykdytinas, su sąlyga, kad nagrinėjama laisvės atėmimo bausmė yra bent keturi mėnesiai.

Kad priėtų prie tokios išvados, Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad tokie valstybės narės pripažinimo ir vykdymo aktai yra teismo sprendimai, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimą dėl EAO³, nes jie buvo priimti siekiant įvykdyti apkaltinamąjį nuosprendį. Be to, kadangi šie aktai leidžia toje pačioje valstybėje narėje vykdyti nuosprendį, atsižvelgiant į konkretų atvejį, jie turi būti kvalifikuojami kaip „vykdytinas teismo sprendimas“ arba „vykdytinas sprendimas“. Galiausiai pagal Pagrindų sprendimą dėl EAO⁴ tokie aktai patenka į jo taikymo sritį, jeigu nagrinėjamame apkaltinamajame nuosprendyje numatyta bent keturių mėnesių laisvės atėmimo bausmė. Nereikalaujama, kad vykdytina bausmė būtų grindžiama išduodančiosios valstybės narės ar kitos valstybės narės teismų priimtu nuosprendžiu.

Vis dėlto Teisingumo Teismas pridūrė, kad išduodančiosios valstybės narės teisminės institucijos privalo garantuoti, kad būtų laikomasi Europos arešto orderio sistemos, kiek tai susiję su procedūra ir pagrindinėmis teisėmis, būdingų reikalavimų. Tai reiškia, kad išduodančiosios valstybės narės teisėje turi būti numatyta teisminė kontrolė, leidžianti patikrinti, ar vykstant procesui, kuriam pasibaigus trečiojoje valstybėje buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis, buvo paisyta nuteisto asmens pagrindinių teisių. Tai visų pirma pasakytina apie pareigų, kylančių iš Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio (teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisė kreiptis į nešališką teismą) ir jos 48 straipsnio (nekaltumo prezumpcija ir teisė į gynybą), paisymą.

Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad siekiant nustatyti, ar nusikalstama veika, už kurią trečiojoje valstybėje skirta bausmė ir vėliau išduotas EAO, buvo padaryta „už išduodančiosios valstybės teritorijos ribų“⁵, reikia atsižvelgti ne į išduodančiosios valstybės narės, bet į šios trečiosios valstybės (šiuo atveju Norvegijos) baudžiamąją jurisdikciją.

Šiuo klausimu, viena vertus, Teisingumo Teismas nurodė, kad toks aiškinimas atitinka tikslą, kurio siekiama EAO neprivalomo nevykdymo pagrindu, susijusiu su nusikalstamos veikos ekstrateritoriniu pobūdžiu. Iš tiesų šis pagrindas leidžia išvengti įpareigojimo vykdyti EAO, išduoto siekiant įvykdyti bausmę, skirtą už nusikalstamą veiką, už kurią persekiojama pagal tarptautinę baudžiamąją teisę, platesnę už tą, kuri pripažinta pagal vykdančiosios valstybės teisę. Kita vertus, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad priešingas aiškinimas pakenktų Pagrindų sprendime dėl EAO numatytų bendrųjų tikslų įgyvendinimui. Iš tiesų, jeigu vykdančioji valstybė galėtų atsisakyti perduoti, kai trečiosios valstybės teismo priimtą nuosprendį pripažino EAO išdavusi valstybė, toks atsisakymas ne tik galėtų pavėlinti bausmės vykdymą, bet ir nulemti tai, kad prašomas perduoti asmuo liktų nenubaustas. Be to, tai galėtų atgrasyti valstybes nares prašyti pripažinti teismo sprendimus ir, esant tokiai situacijai, kaip šioje byloje, paskatinti pripažintą nuosprendį vykdančią valstybę apriboti galimybę taikyti lygtinio paleidimo priemones.

³ Žr. Pagrindų sprendimo dėl EAO 1 straipsnio 1 dalį, 2 straipsnio 1 dalį ir 8 straipsnio 1 dalies c punktą.

⁴ Žr. Pagrindų sprendimo dėl EAO 1 straipsnio 1 dalį ir 2 straipsnio 1 dalį.

⁵ Žr. Pagrindų sprendimo dėl EAO 4 straipsnio 7 dalies b punktą.